

PARLAMENT EUROPEJSKI

2004

2009

Komisja tymczasowa do zbadania sprawy rzekomego wykorzystania krajów europejskich przez CIA do transportu i nielegalnego przetrzymywania więźniów

WERSJA TYMCZASOWA
2006/2027(INI)

24.4.2006

PROJEKT SPRAWOZDANIA OKRESOWEGO

w sprawie domniemanego wykorzystania krajów europejskich przez CIA do transportu i nielegalnego przetrzymywania więźniów
(2006/2027(INI))

Komisja tymczasowa do zbadania sprawy domniemanego wykorzystania krajów europejskich przez CIA do transportu i nielegalnego przetrzymywania więźniów

Sprawozdawca: Giovanni Claudio Fava

PR_INI

SPIS TREŚCI

Strona

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO 3

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie domniemanego wykorzystania krajów europejskich przez CIA do transportu i nielegalnego przetrzymywania więźniów (2006/2027(INI))

Parlament Europejski,

- uwzględniając rezolucję z dnia 15 grudnia 2005 r. w sprawie domniemanego wykorzystania terytorium krajów europejskich przez CIA w celu transportu i nielegalnego przetrzymywania więźniów¹,
 - uwzględniając decyzję z dnia 18 stycznia 2006 r. w sprawie powołania komisji tymczasowej do spraw domniemanego wykorzystania państw europejskich przez CIA do transportu i nielegalnego przetrzymywania więźniów²,
 - uwzględniając art. 175 Regulaminu,
 - uwzględniając okresowe sprawozdanie Komisji tymczasowej ds. domniemanego wykorzystania krajów europejskich przez CIA do transportu i nielegalnego przetrzymywania więźniów~ (A6-0000/2006),
- A. mając na uwadze, że głównym celem prac komisji tymczasowej jest ustalenie, czy w działaniu Unii Europejskiej i jej państw członkowskich w ramach ujawnionych faktów przestrzega podstawowych zasad wymienionych w artykule 6 Traktatu o Unii Europejskiej i zapewnia w szczególności ochronę praw podstawowych, określonych między innymi w Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności przyjętej przez Radę Europy w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej Europejską Konwencją Praw Człowieka),
- B. mając na uwadze, że Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej³ proklamowana przez Parlament, Radę i Komisję na spotkaniu Rady Europejskiej w Nicei w dniu 7 grudnia 2000 r., ujęta w części II Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy, jest na kontynencie europejskim jednym z tekstów, do którego odwołuje się nie tylko Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich, lecz także trybunały konstytucyjne i inne sądy państw członkowskich,
- C. mając na uwadze, że zasada nienaruszalności godności ludzkiej jest wymieniona we wstępnym postanowieniu Karty i stanowi podwalinę wszelkich innych praw podstawowych, w szczególności prawa do życia (art. 2), zakazu stosowania tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (art. 4), prawa do ochrony w przypadku usunięcia z terytorium państwa, wydalenia lub ekstradycji (art. 19), prawa do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu (art.47), które nie może

¹ Teksty przyjęte w tym dniu, P6_TA(2005)0529.

² Teksty przyjęte w tym dniu, P6_TA(2006)0012.

³ Dz.U. C 364 z 18.12.2000, str. 1

podlegać ograniczeniom nawet ze względu na wymogi bezpieczeństwa, zarówno w czasie pokoju, jak i wojny,

- D. mając na uwadze, że na mocy traktatów międzynarodowych, w szczególności Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, państwa członkowskie Unii Europejskiej zobowiązane są do zapewnienia każdej osobie podlegającej ich jurysdykcji korzystania z praw podstawowych przyznanych na szczeblu międzynarodowym, łącznie z zakazem ekstradycji lub deportacji do kraju, gdzie zagrażają im tortury lub okrutne traktowanie,
- E. mając na uwadze, że oprócz przepisów Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, w związku z ujawnionymi faktami państwa członkowskie ponoszą odpowiedzialność jako strony:
- Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 10 grudnia 1984 r.,
 - Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 16 grudnia 1966 r.,
 - Konwencji o międzynarodowym lotnictwie cywilnym, podpisanej w Chicago w dniu 7 grudnia 1944 r., w szczególności art. 6,
- F. mając na uwadze konieczność możliwie jak najściślejszej współpracy i porozumienia między komisją tymczasową, Radą Europy, Wysokim Przedstawicielem ONZ ds. Praw Człowieka oraz władzami państw członkowskich, w szczególności parlamentami krajowymi,
- G. mając na uwadze, że współpraca ta i porozumienie powinny uwzględniać przeprowadzone dotychczas działania i dochodzenia, w szczególności:
- sprawozdania końcowe szwedzkiego rzecznika praw obywatelskich¹, komisji konstytucyjnej szwedzkiego parlamentu² oraz Komitetu ONZ Przeciwko Torturom³,
 - dochodzenia sądowe prowadzone obecnie w różnych państwach członkowskich, w szczególności wnioski wyciągnięte we Włoszech w ramach dochodzenia prowadzonego pod nadzorem zastępcy prokuratora z Mediolanu⁴ w sprawie porwania obywatela Egiptu Abu Omara,

¹ Rzecznik parlamentarny, „A review of the enforcement by the Security Police of a Government decision to expel two Egyptian citizens”, nr 2169-2004 (22 maja 2005 r.).

² Parlament Szwecji, „The Swedish Government's handling of matters relating to expulsion to Egypt”, Scrutiny report 2005/06.KU2,

http://www.riksdagen.se/templates/R_PageExtended_7639.aspx

³ Decyzja Komitetu Przeciwko Torturom, komunikat nr 233/2003, Ahmed Hussein Kamil Agiza/Szwecja (20 maja 2005 r.), <http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/MasterFrameView/3ef42bcd48fe9d9bc1257020005533ca?OpenDocument>

⁴ Sąd w Mediolanie, Sezione Giudice per le indagini preliminari nr 10838/05 R.G.N.R i nr

- trwające lub zakończone dochodzenia parlamentarne w różnych państwach członkowskich,
 - oświadczenia władz wielu państw członkowskich, w szczególności Niemiec, Wielkiej Brytanii, Hiszpanii i Irlandii, dotyczące stwierdzonych przypadków lądowania na ich terytorium samolotów cywilnych używanych przez CIA,
- H. mając na uwadze, że należy w związku z tym zwrócić szczególną uwagę na okresowe sprawozdanie Sekretarza Generalnego Rady Europy¹ sporządzone w ramach dochodzenia przeprowadzonego na mocy art. 52 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz oświadczeń złożonych przez Sekretarza Generalnego Rady Europy na konferencji prasowej w dniu 12 kwietnia 2006 r. w następstwie szczegółowych odpowiedzi udzielonych przez państwa członkowskie Rady Europy², w tym państwa członkowskie Unii Europejskiej; mając na uwadze, że Sekretarz Generalny oświadczył, iż jest oczywiste, że miały miejsce loty w celu wydania osób podejrzewanych o terroryzm oraz że „praktycznie żadne państwo członkowskie nie posiada środków prawnych i administracyjnych mogących skutecznie chronić przed naruszeniem praw człowieka przez agentów obcych służb bezpieczeństwa, zaprzyjaźnionych krajów, działających na ich terytorium” oraz że „otrzymał odpowiedź, w której oficjalnie uznano, że pewne osoby zostały „wydane” obcym agentom drogą procedur nieprzestrzegających zasad i środków ochrony wymaganych przez Europejską Konwencję Praw Człowiek i inne instrumenty prawne Rady Europy”³,
- I. mając na uwadze, że z pierwszej fazy prac komisji tymczasowej wynikają zbieżne informacje, a szczególności:
- przesłuchania w dniach 13 i 23 lutego, 6, 13 i 23 marca oraz 20 i 25 kwietnia 2006 r. z udziałem adwokatów, dziennikarzy, przedstawicieli organizacji pozarządowych, domniemyanych ofiar wydania w trybie nadzwyczajnym oraz przedstawicieli władz państw członkowskich,
 - pisemne informacje przedstawione przez zaproszonych gości oraz dokumenty oficjalne i inne, do których miała dotychczas dostęp komisja tymczasowa,
- J. mając na uwadze, że prace przeprowadzone dotąd przez komisję tymczasową potwierdzają zasadność decyzji z dnia 18 stycznia 2006 r., na mocy której została powołana, wykazując jednocześnie konieczność dalszej weryfikacji i zebrania

1966/05 R.G.GIP.

¹ Sprawozdanie sekretarza Generalnego, sporządzone na mocy art. 52 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w sprawie tajnego przetrzymywania i transportu osób zatrzymanych, podejrzewanych o terroryzm, w szczególności przez agencje innych państw lub z ich inicjatywy
<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=SG/Inf%282006%295&Sector=secPrivateOffice&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75>

² <http://www.coe.int/T/E/Com/Files/Events/2006-cia/annexes.asp>.

³ Notatki na konferencję prasową Terry’ego Davisa, Sekretarza Generalnego Rady Europy, środa 12 kwietnia 2006 r.
http://www.coe.int/T/E/Com/Files/PA-Sessions/April-2006/20060412_Speaking-notes_sg.asp.

dotychczasowych informacji, w związku z czym konieczna jest dalsza praca umożliwiająca komisji pełne wykonanie powierzonych jej zadań,

- K. mając na uwadze, że punkt 3 decyzji z dnia 18 stycznia 2006 r. przewiduje, że komisja tymczasowa powinna przedstawić Parlamentowi Europejskiemu okresowe sprawozdanie, zawierające szczegółowe propozycje dotyczące organizacji jej dalszych prac,

Odnosnie informacji zebranych dotychczas przez komisję tymczasową:

1. popiera wnioski Sekretarza Generalnego Rady Europy w następstwie dochodzenia przeprowadzonego na mocy art. 52 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka;
2. odnotowuje również w tym kontekście opinię nr 363/2005, przedstawioną przez Europejską Komisję na rzecz Demokracji przez Prawo (zwaną Komisją Wenecką)¹ Zgromadzeniu Parlamentarnemu Rady Europy, w szczególności jej następujące elementy:
 - państwo członkowskie Rady Europy, które współpracuje czynnie lub biernie w celu nakazania i dokonania tajnego przetrzymywania ponosi odpowiedzialność na mocy Europejskiej Konwencji Praw Człowieka,
 - państwo członkowskie Rady Europy ponosi również odpowiedzialność w przypadku gdy jego służby (policja, siły bezpieczeństwa itp.) działając *ultra vires*, współpracują z obcymi organami władzy lub nie zapobiegają aresztowaniu lub tajnemu przetrzymywaniu, o którym nie poinformowano rządu danego państwa;
3. wyraża ubolewanie, że zasady działania tajnych służb wydają się w wielu państwach członkowskich Unii nieodpowiednie, co pociąga za sobą konieczność wprowadzenia skuteczniejszych kontroli, w szczególności w odniesieniu do działania obcych tajnych służb na ich terytorium i uważa, że należy przyjąć pilne środki prawne zarówno na szczeblu krajowym jak i na szczeblu Unii Europejskiej;

Odnosnie aresztowania, uprowadzenia, wydania w trybie nadzwyczajnym i tajnego przetrzymywania więźniów przez CIA lub inne służby bezpieczeństwa państw trzecich:

4. wyraża zaniepokojenie faktem stwierdzenia, w oparciu o materiały ujawnione już od dnia 11 września 2001 r. w państwach członkowskich, w Radzie Europy i w ramach prac komisji tymczasowej i zwalczania terroryzmu, że doszło do wielokrotnego, poważnego i niedopuszczalnego naruszenia podstawowych praw człowieka, w szczególności w odniesieniu do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur i Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej;
5. ubolewa nad faktem, że CIA było kilkakrotnie jednoznacznie odpowiedzialne za uprowadzenie i nielegalne przetrzymywanie domniemych terrorystów na terytorium państw członkowskich, a także za wydanie w trybie nadzwyczajnym oraz że w wielu przypadkach dotyczy to europejskich obywateli;

¹ http://www.venice.coe.int/docs/2006/CDL-AD%282006%29009-e.asp#_Toc130704767.

6. potępia praktykę wydania w trybie nadzwyczajnym, które ma na celu zapewnienie, aby podejrzani nie zostali postawieni przed sądem, lecz przekazani rządowi państw trzecich i przesłuchiwanie lub przetrzymywanie w miejscach podlegających kontroli USA; uważa za niewłaściwą praktykę niektórych rządów polegającą na ograniczaniu ich odpowiedzialności poprzez żądanie gwarancji dyplomatycznych; metoda ta okazała się nieskuteczna i nie zapewnia ochrony na poziomie przewidzianym w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka;
7. ubolewa nad faktem, że CIA - na co zdają się wskazywać dotychczas wszystkie prace komisji tymczasowej - korzystając z samolotów wycarterowanych od fikcyjnych linii lotniczych lub legalnie działających spółek, wprowadziło, przetrzymywało i wydawało w sposób tajny osoby podejrzane o terroryzm w celu ich przekazania państwom trzecim (w tym Egiptowi, Jordanii, Syrii i Afganistanowi), w których, jak przyznaje również sam rząd USA¹, często podczas przesłuchania stosowane są tortury;

Odnosnie ewentualnego zamieszania państw członkowskich, poprzez działanie lub zaniechanie, w aresztowania, uprowadzenia, wydanie w trybie nadzwyczajnym i tajne przetrzymywanie podejrzanych lub ich współodpowiedzialności w tym zakresie:

8. uważa, na podstawie zeznań i zgromadzonej dotychczas dokumentacji, że nie jest możliwe, aby rządy niektórych państw europejskich nie wiedziały o przypadkach wydania w trybie nadzwyczajnym, które miały miejsce na ich terytorium i w granicach ich przestrzeni powietrznej lub na ich lotniskach; uwzględniając wyniki dochodzenia sądowego, zeznania świadków i przeanalizowaną dokumentację, uważa także za nieprawdopodobne, aby uprowadzenie Egipcjanina Abu Omara w dniu 17 lutego 2003 r. w Mediolanie przez agentów CIA zostało zorganizowane i przeprowadzone bez uprzedniego zawiadomienia władz rządowych lub włoskich służb bezpieczeństwa;
9. wyraża ubolewanie nad faktem wydalenia przez szwedzkie władze egipskich obywateli, Mohammeda Al Zarięgo i Achmeda Agizy, i ich wydania agentom CIA w celu repatriacji do Egiptu, uwzględniając, że wiedziały one doskonale o ryzyku tortur i okrutnego, nieludzkiego i poniżającego traktowania, na jakie mogły być narażone te osoby;
10. ubolewa nad faktem wydania w trybie nadzwyczajnym przez bośniackie władze agentom CIA sześciu obywateli lub rezydentów pochodzenia algierskiego, mimo braku gwarancji sądowych i formalnej decyzji odmownej izby praw człowieka dla Bośni i Hercegowiny;

Odnosnie stosowania tortur:

11. podkreśla, że zakaz stosowania tortur w rozumieniu art. 1 Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur jest całkowicie i bezwzględnie obowiązujący, zarówno w przypadku stanu wojny lub zagrożenia wojną, wewnętrznej niestabilności politycznej, jak i wszelkich innych sytuacjach wyjątkowych; przypomina, że przypadki przetrzymywania *incommunicado*, uprowadzenia i wydania w trybie nadzwyczajnym należy również, zgodnie z prawem międzynarodowym, traktować jako naruszenie praw podstawowych i

¹ Patrz sprawozdania USA w sprawie praw człowieka: USA Krajowe sprawozdanie Departamentu Stanu w sprawie sytuacji w zakresie praw człowieka (2003).

potępiać je jako czyny związane ze stosowaniem tortur lub niehumanicznym i poniżającym traktowaniem;

12. przypomina, że informacje wymuszone torturami nie mogą w żadnym przypadku, zgodnie z postanowieniami Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur, stanowić wiarygodnego dowodu i stwierdza ponadto, że zeznania złożone pod wpływem tortur w bardzo niewielu przypadkach przyczyniły się do zapobiegania i zwalczania terroryzmu, jak przyznał między innymi były ambasador brytyjski w Uzbekistanie, Craig Murray, podczas przesłuchania przed komisją tymczasową;
13. zwraca się zdecydowanie do państw członkowskich o ścisłe przestrzeganie art. 3 Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur, w szczególności zasady niewydalania uchodźców, zgodnie z którym „żadne Państwo Strona nie może wydalać, zwracać lub wydawać innemu państwu danej osoby, jeżeli istnieją poważne podstawy, by sądzić, że może jej tam grozić stosowanie tortur.”; wzywa ponadto państwa członkowskie do rewizji interpretacji zasady niewydalania przewidzianej w powyższym art. 3;

Odnosnie wykorzystywania europejskiej przestrzeni powietrznej i europejskich lotnisk przez służby bezpieczeństwa państw trzecich:

14. uważa, że możliwe jest stwierdzenie wielokrotnego naruszenia konwencji z Chicago w związku z setkami lotów przeprowadzonych przez CIA przez przestrzeń powietrzną i z wykorzystaniem lotnisk państw członkowskich, bez spełnienia obowiązku uzyskania w tym celu zezwolenia przewidzianego w art. 3 tej konwencji w odniesieniu do lotów państwowych statków powietrznych;
15. wyraża ubolewanie nad faktem, że żadne z państw członkowskich nie ustanowiło procedur mających na celu sprawdzenie, czy cywilne statki powietrzne nie były wykorzystywane do celów niezgodnych z uznanymi normami międzynarodowymi w zakresie praw człowieka;
16. uważa europejskie prawodawstwo dotyczące korzystania z krajowych przestrzeni powietrznych i lotnisk państw członkowskich za całkowicie niewystarczające; podkreśla konieczność ustanowienia norm krajowych, europejskich i międzynarodowych; zwraca się do Komisji o niezwłoczne przedstawienie projektu dyrektywy mającej na celu harmonizację przepisów krajowych;

Odnosnie przyszłych prac komisji tymczasowej:

17. stwierdza konieczność dalszych prac komisji tymczasowej i pogłębienia oceny odnośnych zdarzeń w celu zbadania, czy doszło do naruszenia art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej przez jedno lub kilka państw członkowskich; podkreśla także możliwość rozszerzenia zakresu badań o zdarzenia i państwa, które nie zostały wyraźnie wymienione w niniejszej rezolucji;
18. postanawia tym samym, że prace komisji tymczasowej będą kontynuowane przez pozostały okres 12-miesięcznego mandatu, z zastrzeżeniem postanowień art. 175 Regulaminu dotyczących ewentualnego przedłużenia mandatu;

19. uważa, że wstępne prace legislacyjne na poziomie Unii Europejskiej i Rady Europy powinny zostać podjęte jak najszybciej, w celu zapewnienia odpowiedniej ochrony prawnej osobom podlegającym jurysdykcji państw członkowskich oraz zapewnienia skutecznej kontroli parlamentarnej, zarówno na szczeblu krajowym, jak i europejskim, nad służbami wywiadowczymi;
20. jest zdania, że komisja tymczasowa powinna również zaproponować w ramach swoich prac obowiązujące zasady, w szczególności:
- w zakresie nowych zasad dotyczących wymiany informacji pomiędzy służbami wywiadowczymi;
 - w zakresie umów z państwami trzecimi i organizacjami międzynarodowymi dotyczących zwalczania terroryzmu;
21. zwraca się do Prezydium o podjęcie koniecznych działań w celu zapewnienia komisji tymczasowej, uwzględniając szczególny charakter jej obowiązków, możliwości pełnego wykonania powierzonego zadania, przyznając jej do końca prowadzenia prac możliwość jakiegokolwiek uzasadnionego odstępstwa od wewnętrznych przepisów Parlamentu, w szczególności odstępstwa dotyczącego:
- liczby ekspertów powoływanych na przesłuchania komisji tymczasowej mogących uzyskać zwrot poniesionych kosztów;
 - liczby dopuszczalnych podróży i posłów biorących udział w oficjalnych delegacjach komisji tymczasowej;
 - sporządzania sprawozdań *in extenso* z przesłuchań prowadzonych przez komisję tymczasową;
22. wyraża zadowolenie z działania prowadzonego przez Radę Europy oraz ze współpracy nawiązanej pomiędzy nią a komisją tymczasową;
23. wzywa Radę oraz każdego z jej członków, a w szczególności państwo sprawujące przewodnictwo, do udzielenia pełnego wsparcia pracom komisji tymczasowej, zgodnie z zasadą lojalnej współpracy określoną w traktatach i orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich;
24. zachęca Komisję do dalszego wpierania komisji tymczasowej w zakresie wszelkich podejmowanych przez nią działań;
25. przypomina o zasadniczym znaczeniu ścisłej współpracy z parlamentami państw członkowskich, krajów przystępujących, kandydujących i stowarzyszonych, w szczególności z tymi państwami, które podjęły prace w przedmiotowej sprawie;

o

o o

26. zobowiązuje swojego Przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie,

Komisji, rządowi i parlamentowi państw członkowskich i państw przystępujących, państw kandydujących i stowarzyszonych, a także Radzie Europy oraz rządowi i obu izbom Kongresu Stanów Zjednoczonych.